

על העיזבון

● תמרה אשדות

אומרים שאהבה לא נמדדת בכסף, אבל כשמדובר בכספי ירושה המציאות מתארת תמונה אחרת. במקרים רבים מתעוררת תחושת קיפוח וחוסר צדק, כאב האובדן הופך למרירות ולזעם ומשפחה שהייתה חמה ומלוכדת עלולה להיקרע לגזרים. כסף יעוור עיני חכמים, אבל לפעמים הוא רק סימפטום לבעיה עמוקה יותר

לדבר על הנושא, אז שוחחתי על כך עם אחיי הגדולים. הם בדקו וגילו להפתעתם שבית ההורים רשום בטאבו על שמו של האח. האחיים לקחו את אימם לארוחת צהריים מחוץ לבית כדי שלא תושפע מנוכחותו של האח, ושאלו אותה מדוע רשמה את הבית על שמו. "בהתחלה היא עוד ניסתה להכחיש", מספרת ל', "אבל הם לחצו עד שהודתה שנכנעה ללחציו, אבל אמרה שהוא הבטיח שיחלק את הסכום בין האחיים".
מה קרה בעקבות הגילוי?
"אימא שלי דרשה מהאח להחזיר את המצב לקדמותו ולרשום את הדירה על שמה, אבל הוא סירב. היא קבעה פגישה עם עורך הדין שלו, שאמר שכבר אין לה שום זכויות על

אחד היורשים על העיזבון מציתה סכסוכים משפחתיים, יוצרת קרע בין אחים ולפעמים גורמת לנתק רב שנים המשפיע על הילדים והנכדים.
ל', נשואה ואם לארבעה המתגוררת ביישוב בדרום הארץ, משתפת בסכסוך הירושה שהתגלע במשפחה: "אחי הקטן גר כל השנים ליד אימי ותמיד חששנו שיחלוב אותה וירוקן את חשבון הבנק שלה. חצי שנה לפני מותה ביקרתי אותה ושאלתי כברך אגב אם משכנה את הבית שלה כדי לתת לאחי כסף. אמרתי לה שאם נגלה אחרי מותה שהבית רשום על שמו, יהיה בלגן גדול במשפחה". ל' מספרת שתשובתיה של אימה היו מתחמקות. "ראיתי שלא נעים לה

החיים, כמו שאומרים, הם מחלה סופנית. אף אחד לא יצא מכאן חי, אז מומלץ לקבל את הדין ולקוות שהפרידה תהיה בשיבה טובה, רצוי מתוך שינה עמוקה כשהילת צדיקים אופפת אותנו כל הדרך אל העולם הבא. מה נותר אחרינו? עם השאלה הזו לא נוכל להתמודד בדיעבד, אז רצוי להתכונן מבעוד מועד. הרי אף אחד לא אוהב מריבות משפחתיות, בטח לא כאלה שמתחילות כבר בבית העלמין.
סכסוכי ירושה, מתברר, מתרחשים כל הזמן. מעבר לצער ולאבל על פטירתו של הורה, חלוקת העיזבון שהותיר אחריו מעוררת לא פעם רגשות חזקים ומציפה אמוציות. חלוקה לא שוויונית מצד המוריש או השתלטות של

איור: שאטרסטוק

כל האחים נדהמנו לגלות שהנכס לא שלנו. הוא לא חולק שווה בשווה כפי שאבי כתב בצוואתו. אימי הורישה אותי לאח שנפטר, שטיפל תמיד בכל ענייני המשפחה וכולנו סמכנו עליו בעיניים עצומות."

בדיעבד התברר שהאח לקח את האם לעורך דין והחתים אותה על צוואה שלפיה הוא היורש של הנכס. "אחי היה אדם אמיד ואילו חלק מאחיי חסרי אמצעים", אומרת י. "הבנות של אחותי גדלו אצל הוריי אחרי שהיא נפטרה וגם להן היה חלק בנכס. הכסף היה אמור לעזור להן בעתיד. ארבעה אחים נוספים נפטרו לפני שנים והשאירו ילדים שנוקקו לכסף ובנו עליו. זה פשוט היה גזל".

לאח היורש ולאשתו לא היו ילדים משלהם והם אימצו בן ובת. לאחר פטירת האח אשתו ירשה את הנכס, ובעתיד תוריש אותו לילדיה. "כל הכסף שהוריי צברו בעמל רב יגיע בסופו של דבר לשני ילדים שאין בינם לבין הוריי קשר דם", אומרת י. בכאב. "זה בפירוש לא היה רצונו של אבא".

בעקבות מימוש הצוואה היורשת נותקה לחלוטין מהמשפחה ולא מגיעה לשמחות, להלוויות ולאירועים. "מחקנו אותה מהמשפחה והיא כבר לא חלק מאיתנו. עד שהסיפור התפוצץ היה בינינו קשר קרוב, ומאז הוא נותק. כשהיא תלך לעולמה, לא אלווה אותה בדרכה האחרונה. היא ידעה שהמעשה לא הוגן ולא עשתה דבר כדי למנוע אותו. אני כועסת עליה מאוד".

י. לקחה עורך דין בניסיון לשנות את הצוואה, אך לא הצליחה. היא מספרת בכאב שאחיה היורש לא היה נוכח ואימה לא הייתה דמנטית, לכן ההפתעה הייתה גדולה במיוחד. "לא הבנו למה היא עשתה את זה".

יש לך השערה? "לא, זו תעלומה שכנראה לא תיפתר לעולם. אימי לקחה את הסוד איתה לקבר. היא אהבה את כל ילדיה ונכדיה ותמיד נתנה לכולם מתנות יפות ביד רחבה. אין לי מושג מה גרם לה להעדיף ילד אחד על פני האחרים".

הזמן מרפא את הפצעים?
"לפעמים אני עוברת בשכונה שבה נמצא הנכס, וכשאני עומדת מול החנות של הוריי צובט לי בלב. החנות הייתה חלק מנוף ילדותי, אחיי ואני עורנו להורים לתפעל אותה, היא הייתה מקור הפרנסה שלנו. לא הוגן שרק אח אחד יירש אותה,

בקשר. הוא מנסה לחזור לחיק המשפחה, אבל רובנו מפנים לו עורף. רק אח אחד שומר איתו על קשר חלקי ואנחנו לא תומכים בזה. הפגיעה לא נסלחת ולא נשכחת. הוא לא מוזמן לשבתות ולאירועים משפחתיים ואפילו האחיניים לא סובלים אותו, הם יודעים שהוא גזל להם את הירושה".

יש כעס על אימא ז'ל?
"יש יותר עלבון מכעס. נפגענו ממנה מאוד. היא תמיד הייתה אישה טובה וערכית, אבל איכשהו אחי שכנע אותה שהוא היחיד שזקוק לעזרתה והיא לא עמדה בלחץ. היא ידעה שחלק מהאחים ממש זקוקים לכסף, ובכל זאת עשתה איפה ואיפה".

"אימא לקחה את הסוד לקבר"

י, בת 40 מאזור המרכז, מספרת: "אנחנו עשרה אחים ואחיות במשפחה. לאבא שלי הייתה חנות מכולת ואחרי שנפטר היא עברה לידי אימי. היא כבר הייתה מבוגרת, אז החליטה להשכיר את הנכס וכך היה במשך 20 שנה. לאחר מותה לא פתחנו את הצוואה כי רצינו לחכות ליום השנה, אבל אחרי שמונה חודשים גם אחי נפטר מסרטן. כשנפתחה הצוואה בנוכחות

הבית. היא הבינה שטעתה, הצטערה על הצעד הזה, אבל את הנעשה אין להשיב". בשלב זה נפתח משא ומתן בין נציגי האחים לבין האח ואשתו. "הם ניסו לקבוע איתם פגישה, אך אחי ביטל ברגע האחרון בטענה שהוא רוצה להגיע להסכם. הוא למעשה משך את התהליך ובינתיים שיפץ את אחד הנכסים שלו בסכום של מאות אלפי שקלים על חשבון הכסף שיקבל ממכירת הבית. הוא טען שאימא שלנו מתכננת לגור שם. הוא גם קנה מוצרי חשמל על חשבונה על אף שהייתה על ערש דווי. אימא שלי שלחה לו הודעה וביקשה ממנו לדבר עם האחים ולהשלים איתם כי היא לא יכולה להמשיך לחיות עם הקרע הנורא הזה, אבל הוא התעלם". לדברי ל' האח משך מחשבונה של האם 120,000 שקלים, דמי שכירות לשלוש שנים בהנחה שתגור באותה דירה, וזאת בידיעה שנותר לה חודש לחיות. "בסופו של דבר הדירה נמכרה שבועיים לפני מותה ואחי לא טרח להודיע לנו על כך", היא אומרת בכאב. "אנחנו יודעים בוודאות ששיקר בנוגע לסכום המכירה".

מה החלטתם לעשות?

"התייעצנו עם עורך דין מתוך מחשבה לתבוע אותו. חלק מהאחים רצו לתבוע בכל מחיר כדי שישלם על מה שעשה, וחלק חששו ממאבק ארוך ומלוכלך. לא לכולם היה כסף להליך משפטי, ובסוף החלטנו לא לתבוע. הוא שילם לכל אחד סכום סמלי ואנחנו יודעים שהגיע לנו הרבה יותר".

איך המעשה הזה השפיע על הקשר שלכם איתו?

"ישבנו שבעה בנפרד, כל האחים ישבו יחד והוא ישב בביתו, לבד. האח שניהל איתו משא ומתן לא מוכן להיות איתו

"אימא שלי דרשה מהאח להחזיר את המצב לקדמותו ולרשום את הדירה על שמה, אבל הוא סירב. היא הבינה שטעתה, הצטערה על הצעד הזה, אבל את הנעשה אין להשיב"

איור: שאטרטוק

זה חוסר צדק מוחלט. עברו 15 שנה ובכל פעם שנושא הצוואה עולה אני מרגישה רע. כואב לי כאילו זה קרה היום”.

בכייה לזרות

א' המתגוררת במושב בדרום מספרת על סכסוך הירושה בין בעלה ושלוש אחיותיו. אם המשפחה נפטרה כשהיה ילד, אביו נישא מחדש ובתחילה התלבט אם להוריש לבנו את המשק. בשנת 1978 עשה זאת לאחר שהבין שבנו וכלתו שוקלים לעבור לרמת הגולן. בעלה של א' טיפל במשק של אביו במשך שנים, האב נפטר בשנת 2010 ואז התברר שאחת האחיות לקחה אותו בסתר לעורך דין, שם החתימה אותו על צוואה שלפיה הבנות יירשו את הבית שלו.

”הן אסרו על בעלי לגור שם או לשפץ את הבית, אבל שיפצנו אותו בכל זאת ואחת הבנות שלנו עברה לגור בו”, היא מספרת. האחיות תבעו את האח ודרשו שיעביר לידיהן את המשק, אבל בני הזוג, ששילמו אלפי שקלים על הגנה משפטית, זכו בתביעה. בית המשפט קבע שהמשק לא ניתן לחלוקה ומאז אין כל קשר בין הבעל לאחיותיו.

”בעלי כועס מאוד על אחיותיו ואפילו שונא אותן, והשנים שחולפות לא מקהות את הפגיעה”, אומרת א'. ”הוא פרש מהתיכון בגיל 16 ויצא לעבוד כדי לעזור בפרנסת הבית, קנה להן בגדים ואיפור ואחרי כל מה שעשה למענן הן העזו לתבוע אותו. הוא אומר שכשימותו הוא לא יתאבל עליהן. לצערי זו בכייה לדורות, אי אפשר לתקן את הנזק. בעלי כועס גם על אבא שלו, עד כדי כך שהוא לא מגיע לקבר שלו ביום השנה. גם לי אין קשר עם הגיסות שלי, הניתוק מוחלט. הן לא מוזמנות לחתונות וכשיסתי רואה אותי היא פונה לאחור ובורחת”.

מניסיוןך, אפשר לנהוג אחרת? ”הורה צריך להקפיד על שקיפות, לא להשאיר אדמה חרוכה ולא לגרום לילדים להילחם ולהיות ברוגז כל החיים. חמי תמיד לעג לסכסוכי הצוואות של אנשי המושב, ובסוף גרם לסכסוך כזה במשפחה שלו. אני מתייעצת עם עורכי דין ומתכוונת לחלק את הרכוש שווה בשווה בין הילדים כדי שיישארו חברים וישמרו אחד על השני”.

ערן הוד, עו”ד מוביל בתחום הצוואות, הירושה וההיערכות לעתיד מוגן, מצטרף להמלצה לנהוג בשקיפות מלאה ולא

”החנות הייתה חלק מנוף ילדותי, אחיי ואני עזרנו להורים לתפעל אותה, היא הייתה מקור הפרנסה שלנו. לא הוגן שרק אח אחד יירש אותה, זה חוסר צדק מוחלט”

נחווית כשוויינית בפועל. למשל, אם ילד אחד קיבל בעבר דירה במתנה והאחרים קיבלו הרבה פחות. צוואה היא הזדמנות לאזן את התחושות הללו, גם אם הדבר כרוך בחלוקה שאינה זהה”.

לא לוותר על הדיאלוג

ח', בן 50, גרוש ואב לילדים, מספר על הסכסוך שקרע את משפחתו: ”אנחנו חמישה אחים ואחיות, גדלנו במשק שהיה בבעלות סבי וסבתי מצד אבא. כשהוריים שלי התחתנו סבתא פינתה את הבית שגרה בו במשק, נתנה להם אותו ועברה לגור במחסן שעבר שיפוץ. היא נפטרה ב־1995 ולא השאירה צוואה. כעבור עשר שנים סבא ואחת הדודות נתנו לאבא שלי את הזכות על המשק, אבל שני דודים התנגדו. התנהל משא ומתן ובכל פעם שנראה שהושג הסכם, הם התחרטו ודרשו יותר. סיכמנו שהדודים יקבלו פיצויים וישאירו לנו את המשק, ובסוף הם תבעו אותנו”. ח' הגיש כתב הגנה וביקש לדחות את התביעה על הסף. ”אספנו מסמכים משנות ה־50 ותמונות של אבא עובד במטע כדי להוכיח זיקה למשק. בסוף הגענו לפשרה - הם קיבלו את המגרשים ואנחנו את המשק”.

לחשוף את הילדים לצוואה רק אחרי לכתם של ההורים. ”כדאי לכנס את הילדים, לשתף אותם בכוונות ולהסביר את ההיגיון שעומד מאחורי החלוקה”, הוא אומר, ”במיוחד כשמדובר בחלוקה שאינה שוויונית. לרוב, שיחה פתוחה מונעת תחושות של קיפוח וסכסוכים בעתיד. כדאי לכתוב בצוואה הוראות ברורות כדי להימנע ממחלוקות. למשל, אם ההורים מורשים לילדים דירה והם אמורים לחלוק בשווי שלה, יכולה להיווצר מחלוקת בשאלה אם למכור אותה או להשכיר. אפשר לקבוע מראש שהדירה תימכר לאחר הפטירה והכסף יחולק שווה בשווה. אם להורים יש שלוש דירות ושלושה ילדים, ניתן לקבוע מי יקבל כל דירה ולצרף הוראה למינוי שמאי שיעריך את שווי הדירות. במקרה של פערים אפשר לקבוע פיצוי מתוך כספים אחרים בעיזבון. חשוב להבין שגם חלוקה שוויונית על הנייר לא תמיד

במשך שנתיים הכול התנהל על מי מנוחות, אבל ב־2015 האב נפטר והמשק עבר לידי האם. בן הווקונים אמר לאימו ש"הסתדר" עם אחיו, ושהשניים סיכמו שהוא יטפל בה ובתמורה המשק יעבור לידיה. הוא החתים אותה על צוואה אצל עורך דין, וכשהבינה שטעתה דרשה ממנו לפצות את ח'.

"שיפצתי יחידת דיור במשק ושם אני גר", מספר ח'. "אחי דרש שאפרק את היחידה ואתפנה משם. זה היה האח האהוב עליי ופתאום הוא מגרש אותי מהבית שלי. בינתיים נודע לי שהוא לא מטפל באימא כפי שהתחייב. אמרתי לה שהיא יכולה לבטל את המסמך שעליו חתמה ובאמת היא ביטלה אותו, אבל אחי עבד עליה מאחורי הקלעים וב־2019 היא שוב חתמה לו. הוא דרש שאעזוב את הבית ונאלצתי להוציא נגדו צו הרחקה. הוא תבע אותי לפני שנה וחצי והתביעה עדיין מתבררת בבית המשפט".

על מי אתה כועס?

"בעיקר על אימא שלי. כתוצאה מהמעשים שלה נוצר מצב שבו אף אחד לא מטפל בה, לא אחי ולא אני. כשאני עובר לידה במושב אני לא אומר לה שלום. כל הסאגה הזו הציפה בי זיכרונות קשים וקרסתי. היום אני לא דתי ולא בקשר עם חלק מאחיי".

מה המסקנה שלך?

"הורים צריכים לנהל את חלוקת הרכוש בצורה הוגנת ופקחית, לחתוך על הסכין שווה בשווה. אני אומר לילדים שלי שאחרי שאמות הם יתחלקו גם בכרטיסייה של הרייבר. מי שרוצה שהילדים שלו יעשו על האש ביחד ביום העצמאות צריך לחלק את הרכוש בצורה נכונה. לגבי בני הזוג של הירושים - לכו צעד אחורה, כי בכוחכם לבנות או להרוס. הקמת משפחה בדם, יזע ודמעות וכשאתה עוזב את העולם תוודא שהעניינים מסודרים".

עו"ד ערן הוד ממליץ לערוך צוואה בשלב מוקדם ככל האפשר, אפילו מייד לאחר הנישואין. "מדובר בצעד אחראי שמספק שקט נפשי, מגונן על בן או בת הזוג ומסייע להבטיח רציפות וסדר בהתנהלות במקרה מצער של פטירה. בצוואה שמנוסחת נכון יופיע המשפט 'כל הרכוש אשר יהיה בבעלותי ביום פטירתי, כך שאין צורך לעדכן אותה בכל שינוי ברכוש שנצבר לאורך השנים. יחד עם זאת, אם חל שינוי ברצונם של ההורים לגבי זהות הירושים חשוב לעדכן

את הצוואה ולערוך חדשה".

מה לגבי חלוקה לא שוויונית במקרה שבו אחד הילדים אמיד יותר מהשני, למשל? "ככלל אני נוטה להמליץ על חלוקה שוויונית, אבל כל מקרה צריך להיבחן לגופו. אם יש ילד שמצבו הכלכלי טוב בהרבה משל אחיו, אפשר להסביר לו מדוע הוחלט לתת לאחריים יותר. פעמים רבות, כאשר הדברים נעשים בתום לב ובכנות - האחים האמידים מבינים ומקבלים את הבחירה".

במקרה של סכסוך, מה אתה מציע לעשות כדי להתורר להשלמה? אילו עצות היית נותן למשפחה שרבה על ענייני ירושה?

"כשמתחיל סכסוך, הדבר הראשון שאני ממליץ עליו הוא לא לוותר על הדיאלוג. גם כשנראה שאין סיכוי - שיחה פתוחה, ובעיקר הקשבה, יכולים לגשר על הפערים. במידת הצורך, כדאי לפנות להליך גישור. מגשר מקצועי יודע לזהות את הרגש ואת הכאב שמסתתרים מאחורי העמדות ולאפשר לצדדים להגיע להבנה. במקרים רבים הסכסוך סביב הירושה הוא רק קצה הקרחון ומתחת לפני השטח ישנן תחושות קיפוח, כאבים ישנים ותסכולים בין אחים, ולכן חשוב שמישהו ניטרלי יסייע להעלות אותם ולתת להם מענה. במשפחות דתיות ניתן לשקול גם פנייה

"לצערי זו בכייה לדורות, אי אפשר לתקן את הנזק. בעלי כועס גם על אבא שלו, עד כדי כך שהוא לא מגיע לקבר שלו ביום השנה. גם לי אין קשר עם הגיסות שלי, הניתוק מוחלט"

עו"ד בני דון יחיא: "רצוי להיפגש ולא להסתפק בשיחות טלפון, לחזור ולומר שמדובר רק בכסף וגם אם הצוואה משקפת את רצונו האמיתי של ההורה המנוח - מידת ההגינות היא לחלוק בירושה באופן שווה"

צילום: ניראלי בהרליה

לרב המקובל על הצדדים. בכל מקרה אני תמיד ממליץ להפקיד את הצוואה אצל רשם הירושה. זה יכול למנוע בעיות, למשל במקרה שבו הצוואה נעלמת או ניוקת".

מה לגבי משפחות שלא מעוניינות לפנות לבית המשפט ולכבס את הכביסה המלוכלכת בחוץ, לפעמים במחיר של ניתוק הקשר?

"לפעמים נדמה שאפשר לטאטא הכול מתחת לשטיח, אבל בטווח הארוך עלולים להיווצר קרעים במשפחה שיפגעו גם בדור הבא. עם כל הקושי הכרוך בכך - שווה לשבת יחד, להשמיע, להקשיב ולנסות להגיע להסכמה. הרבה יותר חשוב לשמור על הקשרים מאשר על כל שקל בעיזבון".

בדרכי שלום

עו"ד בני דון יחיא, מבכירי עורכי הדין בישראל, הוא מומחה לדיני משפחה וירושה. ספרו ה־16, "תורת דיני הירושה", יצא לאחרונה לאור בהוצאת נבו. "בשנותיי הראשונות במקצוע, כשהורה נפטר ללא צוואה, במקרים רבים הילדים ויתרו על חלקם בירושה לטובת ההורה השני", הוא מציין. "אבל הזמנים השתנו, וכיום במקרים רבים ומצערים ילדים תובעים, לעיתים בתוקפנות, את חלקם בירושה על חשבון רוחתו של ההורה שנותר בחיים".

מה יכולות להיות הסיבות לעריכת צוואה שיש בה חלוקה לא שוויונית? "לעיתים צוואה כזו צודקת לחלוטין. למשל, כשהורים מימנו לאחד הילדים רכישת דירה כשהתחתן, ובצוואתם הם רוצים לאזן ולהוריש יותר לילדיהם האחרים. במקרה כזה אני ממליץ להורה לנמק בצוואה את סיבת החלוקה הלא שוויונית".

ידוע לי על הורים שמתעלמים בצוואתם מאחד מילדיהם משום שהוא פגע בהם או נטש אותם.

"זה קורה לצערי לעיתים לא רחוקות. במקרים כאלה הכעס של ההורים בא לביטוי בצוואת נקמה: לא מגיע לילד הזה ליהנות מרכושם. יש מקרים רבים של ילדים המסורים יותר להוריהם המבוגרים ומגלים כלפיהם יותר אכפתיות בהשוואה לאחיהם, ובאופן טבעי וסביר ההורים רוצים לתגמל אותם".

מהו התסריט הנפוץ כשנחשפת הצוואה הלא שוויונית?

מעבר לצוואה

העברה בין־דורית של נכסים פנסיים

נועה הכהן, מתכנתת פינוסית מוסמכת CFP מציגה היבט נוסף להורים ולמשפחות שיש בבעלותן נכסים הכוללים מספר עסקים או עסק משפחתי.

במשפחות שבבעלותן נכסים משמעותיים או עסק משפחתי, העברת עושר בין־דורית היא נושא מהותי שיש להתייחס אליו ברצינות ולהקדיש זמן ומחשבה לתכנון. עיקרון מרכזי הוא לשמר את הנכסים שנצברו לאורך השנים לצד שמירה על שלמות המשפחה, שהיא הערך העליון.

בעלי עסקים רבים שהשקיעו שנים בבניית עסק מצליח חוששים מהיום שבו יצטרכו להעביר את השרביט לדור הבא. החששות גוברים כאשר אין תכנון מקדים שכולל קביעת תפקידים, מנגנוני קבלת החלטות, חלוקת שכר ורווחים ומענה למצבים של חילוקי דעות.

טעות נפוצה היא להסתפק בפעולות משפטיות בלבד ללא הסתכלות רחבה על היבטים פינוסיים, רגשיים ועסקיים. במקרים כאלה נוצרים סכסוכים משפחתיים לאחר פטירת ההורים, בעיקר כשאין הסדרה ברורה של זכויות, ציפיות וחלוקות.

תהליך נכון כולל מיפוי כל הנכסים, הגדרת מטרות ההורים, בחינת ההשלכות ותכנון שיאפשר מעבר חלק ויציב בין הדורות. כאשר מדובר בעסק משפחתי חשוב אף יותר להגדיר מי מהילדים שותף פעיל, מי נהנה מהרווחים וכיצד לשמור על איזון ועל הוגנות.

העברת עושר בין־דורית אינה רק פעולה טכנית אלא תהליך רגשי ואסטרטגי שדורש חשיבה ותיאום. יש צורך בשיתוף פעולה של כל בני המשפחה ובמקרים רבים בליווי אנשי מקצוע מתאימים מתחומים פינוסיים, משפטיים ורגשיים וכן גישור וניהול סכסוכים כפעולה מונעת.

כדי להימנע ממלחמת אחים. לא להתייאש מניסיונות להגיע לפשרה. לדבר עם האח הזוכה, אולי גם עם בן או בת זוגו ולעיתים גם עם ילדיו הבוגרים. כדאי לערב את המשפחה המורחבת. רצוי להיפגש ולא להסתפק בשיחות טלפון, לחזור ולומר שמדובר רק בכסף, וגם אם הצוואה משקפת את רצונו האמיתי של ההורה המנוח - מידת ההגינות היא לחלוק בירושה באופן שווה. האח הזוכה לרוב אינו מסכים לכך כי קשה לפסול צוואה, אך לפעמים הוא מוכן להפריש לאחיו חלק מהירושה כדי למנוע פילוג משפחתי, והם מסתפקים בכך".

אתה מנסה לברר מהם מניעיו של ההורה המבקש לכתוב צוואה לא שוויונית, או שזה לא תפקידו של עורך הדין? "עורך דין אינו חייב לברר דבר במקרה כזה, אבל כשיושב מולי הורה מבוגר המבקש להוריש רק לילד אחד, אני מברר היטב את מניעיו ובודק אם רצונו אמיתי וחופשי. לעיתים אני מציע לו שיריש סכום כלשהו לילדיו האחרים גם אם לא מגיע להם, כדי למנוע קרע בין צאצאיו. אני אומר ללקוחות כאלה שמנוחתם האחרונה עלולה להיות מנוחתם האחרונה של ילדי".

מה היית משנה בחוק הירושה? "הייתי שוקל להכניס אפשרות של צוואה בצילום וידיאו. אין צורך בשינויים מהותיים נוספים משום שהחוק בעיקרו מדויק וראוי. העיקרון הבסיסי הוא שבהיעדר צוואה, העיזבון מתחלק בין בן הזוג הנותר בחיים, שירש מחצית, לבין הילדים היורשים את המחצית השנייה בחלקים שווים ביניהם, כולל ילדים מנישואין קודמים. אם אין ילדים, הורי המנוח או אחיו או ילדיהם יורשים. הסדר זה משקף את רצונם הטבעי של מרבית האנשים". ■

צילום: יהודים בלון

עו"ד ערן הוד: "חשוב להבין שגם חלוקה שוויונית על הנייר לא תמיד נחווית כשוויונית בפועל – למשל, אם ילד אחד קיבל בעבר דירה במתנה והאחרים קיבלו הרבה פחות. צוואה היא הזדמנות לאזן את התחושות הללו"

"לעיתים הילדים שקופחו בצוואה מקבלים בהבנה את רצון ההורה, שלרוב גם מסביר בצוואתו או בשיחות איתם לפני מותו מדוע כתב כפי שכתב. במקרים רבים פורצת מייד מלחמת אחים, ולפעמים גם מלחמה בין ההורה הנותר בחיים לבין הילדים".

ומה קורה כשהורה מספר לילדיו שכתב צוואה לא שוויונית? "לעיתים הילדים הנפגעים מפעילים לחץ כבד על ההורה לשנות את צוואתו. טיפולתי במקרים שבהם הילדים התנכרו להורה או מנעו ממנו לראות את נכדיו עד שישנה את הצוואה, לא הזמינו אותו לחתונת ילדיהם, לברית מילה או לבריתה".

האם יש דרך למנוע מראש את הסכסוך המשפחתי הקשה הזה?

"כדי למזער אפשרות להתנגד לצוואה בטענה שההורה הקשיש לא הבין על מה חתם, עורך דין מקצועי מבקש שההורה יעבור בדיקה פסיכוגריאטרית כדי לקבל חוות דעת שמצבו הקוגניטיבי תקין. כשהילד העומד לזכות בנתח גדול יותר בירושה צופה שאחיו ינסו לפסול את הצוואה בטענה של הפעלת לחץ לא הוגן, תלות של ההורה באותו ילד ועוד, מומלץ לבקש מההורה להסביר בכתב מדוע הוא מוריש כפי שמוריש".

איך פותרים מחלוקת בין אחים כשהחלוקה אינה שוויונית? "אני ממליץ לנסות תחילה דרכי שלום

איור: שאטרסטוק